

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 8297/2021
23.02.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић, Иване Рађеновић, Татјана Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Јелена Томић, адвокат из ..., против тужене „UniCredit bank Србија“ а.д. Београд, чији је пуномоћник у ревизијском поступку Тијана Воротовић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговорне одредбе и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 15294/19 од 21.01.2021. године, у седници одржаној 23.02.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 15294/19 од 21.01.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 15294/19 од 21.01.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 20786/2018 од 24.04.2019. године, тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је апсолутно ништава одредба члана 9: Уговора о готовинском кредиту бр. ... од 31.03.2017. године, закључен између тужиоца и тужене банке у делу става 1. тачка 1. која гласи: „Корисник кредита се обавезује да плати банци фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“ и у делу става 1. тачка 2. која гласи: „Корисник кредита се обавезује да плати банци фиксну накнаду за праћење кредита на неисплаћени износ главице од 0,50% годишње“, те да се тужена обавезе да му на име стицања без основа исплати износ од 32.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 31.03.2017. године до исплате, износ од 1.726,78 динара са законском затезном каматом почев од 05.11.2018. године до исплате и износ од 463,48 динара са законском затезном каматом почев од 05.11.2018. године, као и његов захтев за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 45.000,00 у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 20786/2018 од 24.04.2019. године, ставом првим изреке утврђено је да је ништава одредба члана 9. став 1. тачка 1. Уговора о готовинском кредиту бр. ... од 31.03.2017. године закључен између тужиоца и тужене банке која гласи: „Корисник кредита се обавезује да плати банци фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“. Ставом другим изреке утврђено је да је ништава одредба члана 9. став 1. тачка 2. Уговора о готовинском кредиту број ... од 31.03.2017. године закључен између тужиоца и тужене банке која гласи: „Корисник кредита се обавезује да плати банци фиксну накнаду за праћење кредита на неисплаћен износ главнице од 0,50% годишње.“ Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име стицања без основа услед неосноване наплате фиксне једнократне накнаде за обраду кредитног захтева исплати износ од 32.000,00 динара са законском затезном каматом од 31.03.2017. године, до исплате. Ставом четвртим и петим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име стицања без основа услед неосноване наплате провизије на име фиксне накнаде за праћење кредита која се наплаћује једном годишње и то за 2017. годину исплати износ од 1,726,78 динара са законском затезном каматом почев од 05.11.2018. године до исплате и за 2018. годину исплати износ од 463,48 динара са законском затезном каматом почев од 05.11.2018. године до исплате. Ставом шестим изреке обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 28.088,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности пресуде, до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 15294/19 од 21.01.2021. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Прво основног суда у Београду П 20786/18 од 24.04.2019. године. Ставом другим изреке одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. став 1. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог закона, одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац као корисник кредита, закључио је са туженом банком дана 31.03.2017. године Уговор о готовинском кредиту број Одредбом члана 2. овог уговора, тужена је одобрила тужиоцу кредит у износу од 1.600.000,00 динара, са периодом враћања од 120 месеци. Побијаном одредбом члана 9.

став 1. тачка 1. и 2. истог уговора тужилац је преузео обавезу да плати банци фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 2% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара и обавезу да плати фиксну накнаду за праћење кредита на неисплаћен износ главнице од 0,50% годишње. По основу наведене уговорне одредбе тужена је од тужиоца истог дана (31.03.2017. године) наплатила износ од 32.000,00 динара на име накнаде за обраду кредитног захтева, а на име накнаде за праћење кредита за 2017. годину и 2018. годину, наплаћен је дана 5.11.2018. године износ од 1.726,78 динара и износ од 463,48 динара. Тужена банка уручила је тужиоцу образац понуде од 31.05.2017. године, којом је у члану 3. тачка 3. исте, навела врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, између осталог и да је минимална накнада за обраду кредитног захтева фиксна од 2% од износа кредита, односно да износи 32.000,00 и да накнада за одржавање кредита износи 0,50% фиксно, односно 41.594,46 динара, а што је све наведено и у обавезним елементима уговора од 31.03.2017. године у члану 3. тачка 5. наведеног обрасца.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су закључили да је предметни део одредбе уговора о кредиту ништав, јер је противан одредбама чланова 47, 103. и 1065. Закона о облигационим односима, будући да тужиоцу као кориснику није предочено уговорном одредбом, нити у предуговорној фази на шта се ове накнаде односе, у чему се састоје, колико износе и због чега се везују за износ кредита који је уговорен, те да ли висина трошкова од 2% и висина накнаде за праћење кредита од 0,50% годишње, представља адекватну накнаду за стварне трошкове. С обзиром на то, заузели су становиште да тужилац има право на враћање новчаног износа наплаћеног по основу ништаве одредбе, на основу члана 210. и 214. ЗОО, са законском затезном каматом од дана стицања, јер је тужена банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених суда је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да обвезнику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава на одређено или неодређено време за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плати уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми, што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово

право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр. 36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају, јер је предметни уговор о кредиту закључен 31.05.2017. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр. 45/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању у понуди поводом закључења предметног уговора о кредиту (образац 1Б - основни подаци о кредиту), који је достављен уз тужбу, у члану 3. тачка 3. утврђена је висина и врста свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, па између осталог и једнократна накнада за обраду захтева - фиксна 2% од износа кредита, односно 32.000,00 динара и накнада за праћење кредита на неисплаћени износ главнице од 0,50% годишње, што одговара садржини спорне уговорне одредбе члана 9. став 1. тачка 1. и 2, којом се тужилац обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева плати банци једнократну накнаду у висини од 2% реализованог кредита и фиксну накнаду за праћење кредита од 0,50% годишње.

Како је тужилац садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештен о врсти и висини накнаде која пада на његов терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и праћење кредита) задовољава услов одређености уговорне обавезе и у смислу члана 50. ЗОО (врста и висина/фиксна или променљива). Следом изложеног, побијана

уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и праћења кредита, банци плати једнократну накнаду у висини од 2% од износа реализованог кредита и фиксну накнаду за пражење кредита на неисплаћени износ главнице од 0,50% годишње, није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 104, 210. и 214. ЗОО.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то на име: састава одговора на тужбу износ од 6.000,00 динара, заступања на два одржана рочишта износ од по 7.500,00 динара, састава жалбе и ревизије у износу од по 12.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић